

Elvas naturlige arbeidsområde

Marte Huke debuterer med Delta, en samling prosalyriske tekster lagt tett opp til Just Gjessings Norges landformer. Det tilfører den poetiske diksjonen et deskriktivt presisjonsnivå, samtidig som den store naturgeografiske fortellingen om isens og vannets arbeid blir allegorisk ladet.

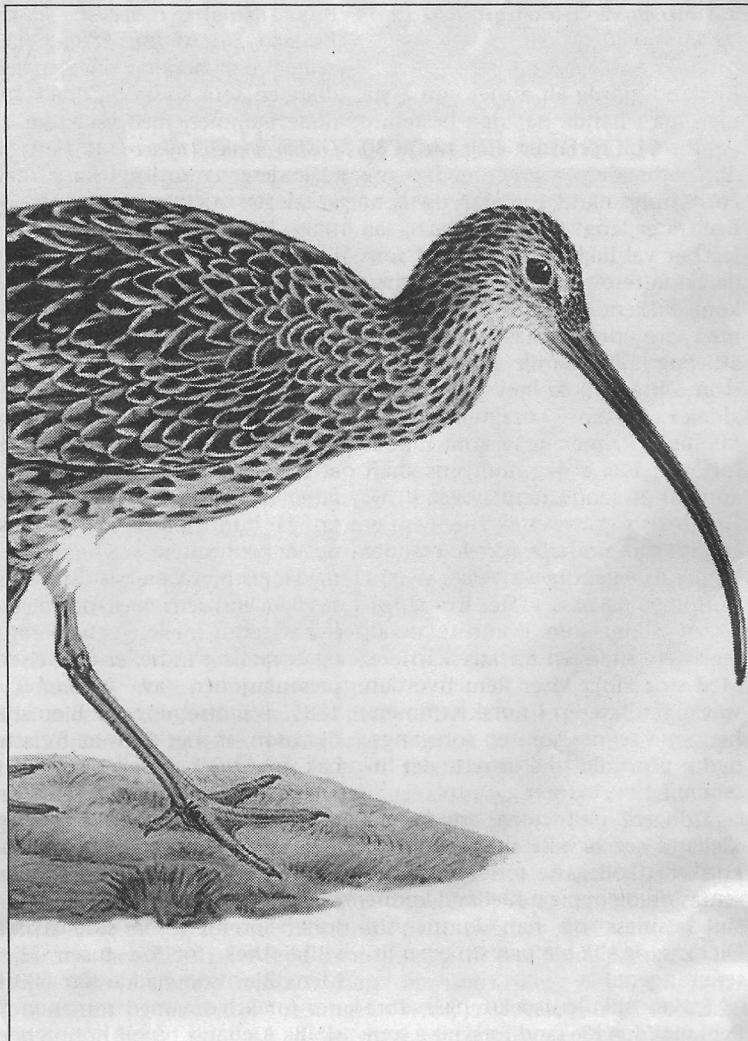
Illustrasjon fra bokens omslag

LYRIKK

Marte Huke:
Delta
72 sider. Tiden 2002

Omslaget på *Delta* gjengir et sirlig malt bilde av en spove – av den typen vi er vant til å møte i eldre illustrerte oppslagsverker. I Hukes bok opptrer spoven i én tekst, et stykke ut i boken: «Spoven synger og kretser over jordet, sangen vokser i høyden.» Formuleringen resonnerer på en av de første tekstenene i boken, som igjen resonnerer på Just Gjessing: «Store elver fører med seg stein og sand under isen. Et nettverk av løp smelter ut rom i bresålen. Rommene vokser i høyde etter som elvematerialet blir avsatt.» Det ligger gjemt en poe-tikk her: forskynninger og avleiringer i språket skaper komplekse resonansrom, sangen vokser i høyden.

Det som fascinerer ved Marte Hukes debutbok er hennes utforskning og sammenføring av ulike typer språkregister: det poetiske og det naturgeografiske. En vanlig måte å forestille seg forskjellen mellom poetisk og vitenskapelig språk på, går langs aksen prosjeksjon/persepsjon. Mens det poetiske språket projiserer menneskelige egenskaper over på naturen (gjennom ulike typer personifisering), pretenderer det vitenskapelige språket å kjølig registrere og

store flak.» Her dukker også det avist unødvendig intellektualisende spor av menneske opp, tilrende formuleringer: «Som om jeg

språk på, går langs aksjen projeksjon/persepsjon. Mens det poetiske språket projiserer menneskelige egenskaper over på naturen (gjennom ulike typer personifisering), pretenderer det vitenskapelige språket å kjølig registrere og beskrive naturens virkemåte. Så enkelt er det selvagt ikke. Det vitenskapelige språket benytter seg av en rekke personifiserende tropes, og gjennom oppmerksom sansning av naturens skiftninger finner poeten ofte språk for menneskelige følelser og forhold. Språket er i sitt vesen metaforisk: metafor betyr ganske enkelt overføring, et bilde overføres fra et beskrivelsesområde til et annet. Huke løfter frem og videreutvikler naturgeografiens personifiseringer: «Elvas system er et åpent system. Det åpne rennende vannet danner et nettverk av nerver eller blodårer med økende størrelse.» Eller: «... Ved fossens nakke er isblokker stabbet langs kantene. // Elva strekker ut en venstrearm, rører ved steinens aksel; her tar verden slutt.»

store flak.» Her dukker også det første spor av menneske opp, tilfeldig og urovekkende: «Regn møter frigjorte vannmasser; en holme flyttes, en sko driver med strømmen.» Gud skapte verden på seks dager, den sjuende dagen hvilte han. I den sjuende teksten retter Huke fokus mot menneskene som tilsynelatende uberørt lever sine liv i sine skrøpelige hus. Hun bevarer den registrerende, deskriptive stilten: «Huset står kantete mot regnet, kaster lyse firkanter ut mot plenen. Utenfra kan man se det som foregår, i skinnnet fra lampene; den som går, står, setter seg.» Tett ved går naturen sin gang, elva renner og utfører sitt arbeid, og huset er heller ikke noe lukket system, det «tappes vann i badekaret, skylles ut igjen.»

av unødvendig intellektualisende formuleringer: «Som om jeg var en sky du kan gå gjennom og forbanne tåka», eller «Et navn, sa jeg, kan ikke gå fra munn til munn uten at pusten dogger til det klare speilet». Noen av bildene virker oppkonstruerte, og den allegoriske bevegelsen slår sprekkar.

Huke er student ved det toårlige skriverkurset Litterær gestaltning ved Universitetet i Göteborg, og iblant dukker det opp en og annen setning som i mine ører lyder litt vel skriveskole-aktig: «Varmen i kroppen er i kroppen», «Det vi ikke ser, det ser vi ikke», eller: «Vannet beveger seg i vannet». I denne sammenhengen kan det være verdt å påpeke slektskapet med Henning H. Bergsvågs debut, *Newfoundland*, (Gyldendal 2000). Ikke bare finnes lignende formule-

Det som fascinerer ved Marte Hukes debutbok er hennes utforskning og sammenføring av ulike typer språkregister: det poetiske og det naturgeografiske.

Men overføringene går også andre vei. Det menneskelige ansiktet blir åsted for samme type arbeid som elva utfører på «sletten, skråningen, sandryggen». Huke skriver: «Overalt finnes skråninger. Neseryggen kaster skygge over munnen. // Sprekkene åpner huden, forgreiner seg, renner over bratte kinnbein.»

De første seks tekstene i *Delta* begynner i en mennesketom istid, et slags Nivlheim.

Naturgeografen er også myteskaper. Idet han leser og fortolker landskapet rekonstruerer han en skapelsesfortelling: «Ibsbunnen følger bergets former, skrapar og retusjerer. // Isen er et arkiv. // Steiner risser skrift inn i berget. Dager blir til år.» Når jeg leser denne fortellingen, får jeg den samme litt svimlende følelsen av både langsomhet og fart som når jeg ser naturfilmer som på få sekunder viser blomster som folder seg ut eller årstider som avløser hverandre: «Etterhvert hever sjøbunnen seg opp av havet, en stor og jevn slette. Bekker begynner å grave i overflaten, skjærer gjennom landskapet.» I den sjette teksten har skapelsen nådd et vendepunkt, Nivlheim møter Muspelheim: «Varmen skjærer isen, den blir landløs og bryter i

etterhvert introduseres et jeg, og en av disse første tekstene minner meg sterkt om Thorvald Steens *Ilden*, prosalyriske tekster i jeg-form, med en knapp, rapporterende stil som forsterker uhøygen ved bokens tema: løsemidlene fortærende arbeid i jeg-personens kropp. Hos Huke er det ikke snakk om løsemidler, men teksten er urovekkende på den samme knappe, konstaterende måten: «Jeg har et åndedrett. Jeg puster ut, jeg puster inn. Lufta består av gasser og vannmolekyler. Lufta har en lukt. Lufta passerer leppene, tenrene, tunga. Jeg kjerner surkling i lungene, av og til et hosteanfall [...]» Etterhvert blir utviklingen i forholdet til et du sentralt. De beste tekstene klarer å integrere fortellingen om naturen i fortellingen om forholdet: «Du kan ikke stoppe vannet som siver inn, sneglene som arbeider i sanden, eller steinene som klemmes og frikjøres.» Men komposisjonen er etter mitt skjønn ikke like stram hele veien. Ved siden av Just Gjessing, er Rosmarie Waldrop nevnt som en intertekstuell referanse. Jeg har ikke klart å spore opp de konkrete sitatene, men har likevel en følelse av at Waldrops innflytelse floker til Hukes prosjekt. Den tilforlatelige, deskriptive prosastilen brytes opp

ringer hos Bergsvåg: «I vannet kommer vannet til synne». Hans utgivelse er i likhet med Hukes en samling prosalyriske tekster der naturfenomener som is og vann blir bærende bilder, der en mer saklig diskurs møter den poetiske, der forholdet mellom et jeg og et du står sentralt. Og vi finner igjen den konstaterende stilten hos Bergsvåg: «Luften er konkret. Som lim. Du har øyne.» Der nerven i Bergsvågs tekst iblant kan bli insisterende på grensen til det overtydelige eller poetisk sentimentale, opplever jeg hos Huke en mer lavmålt intensitet, en større distanse.

I den siste teksten i *Delta* gjentas en setning fra den sjuende teksten, som introduserte huset ved elva: «Vannet renner uten stans, og løv faller på overflaten, drives med strømmen, opploses.» Mens huset i den tidlige teksten «kaster lyse firkanter ut mot plenen», er perspektivet i den siste teksten invertert: «Taket er en stor flate som vender seg mot natthimmelen. Bleke firkanter kastes inn på gulvet. Jeg beveger meg i dem.» Det er blant annet den musikalske omgangen med bilder – gjentagelser, forskynninger, inversjoner, overføringer – som gjør at *Delta* blir en sang som «vokser i høyden».

Kari Løvaas